

พฤติกรรมการบริจาคเงินเพื่อการกุศลของผู้สูงอายุ ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ Charitable Donation Behavior of the Elderly in Muang District, Nakhon Sawan

นันทพร ไม้ทองดี¹ นาทยา แ่งศรีสาร²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม ลักษณะจิตใจภายในของผู้สูงอายุที่บริจาคเงิน ซึ่งได้แก่ ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ ความมั่นคงทางการเงิน และความเคร่งทางศาสนา (2) พฤติกรรมการบริจาคเงินให้กับวัดและมูลนิธิการกุศล (3) ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะดังกล่าวกับพฤติกรรมการบริจาคเงิน ซึ่งพิจารณาจากความถี่ในการบริจาคเงิน (โดยไม่คำนึงถึงจำนวนเงินที่บริจาค) ของผู้สูงอายุ โดยขอบเขตพื้นที่การวิจัยคือ อำเภอเมืองนครสวรรค์ด้วยมีความหนาแน่นของผู้สูงอายุมากที่สุดในจังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่างคือผู้สูงอายุที่บริจาคเพื่อการกุศลจำนวน 390 คนจากวิธีสุ่มแบบตามสะดวก วิธีการวิจัยใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานด้วยการทดสอบไคสแควร์และการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกเพื่อวิเคราะห์ลักษณะของผู้สูงอายุที่มีความสัมพันธ์และที่มีผลกับพฤติกรรมการบริจาคเงินแบบสมำเสมอ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุ 60-64 และประเมินตนว่าเคร่งศาสนาและมีความมั่นคงทางการเงินในระดับปานกลาง ในขณะที่ประเมินความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อในระดับมาก ตัดสินใจบริจาคเงินให้วัดมากที่สุดและรองลงมาคือมูลนิธิเพื่อการศึกษา จากการทดสอบไคสแควร์ ปัจจัยที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริจาคแบบสมำเสมอ คือ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ จำนวนคนในครอบครัวที่อยู่บ้านเดียวกันและความเคร่งศาสนา เหตุจูงใจสำคัญ 3 ประการต่อการบริจาค ได้แก่ การเป็นเหตุการณ์สำคัญ ความสุขใจจากการให้แม้ไม่มีใครรู้ และความเชื่อในอาณิสัญญาจากการให้

ผลการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกพบว่า ปัจจัยที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการบริจาคเงินแบบสมำเสมอของผู้สูงอายุ ได้แก่ ระดับความเคร่งศาสนา อาชีพก่อนอายุครบ 60 ปี และระดับการศึกษา ทั้งนี้ ผู้สูงอายุที่ประเมินว่าตนมีความเคร่งทางศาสนาในระดับปานกลางและในระดับมากมีโอกาที่จะบริจาคเงินสมำเสมอ ในขณะที่ผู้สูงอายุที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าจะมีโอกาสเป็นผู้บริจาคเงินสมำเสมอมากกว่าผู้สูงอายุที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่าปริญญาโท

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ พฤติกรรมการบริจาค ลักษณะของผู้บริจาค เหตุจูงใจต่อการบริจาค การบริจาคเงินแบบสมำเสมอ

¹ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

E-mail: nantaporn.m@nsru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

E-mail: nataya_11@hotmail.com

Abstract

The three purposes of this study were to investigate (1) demographic, socio-economic and intrinsic motivating characteristics which included generosity, financial security and religiosity (2) donation behavior of elderly donors for temples and charities (3) the relation between those characteristics and donation behaviors of the elderly donors, precisely, the frequency of monetary donation behaviors with no regard for amount donated. The area scope of this research was Muang Nakhon Sawan. The samples are chosen by convenience sampling, consisting of 390 elderly donors. The methodologies were descriptive statistics, chi-square test and binary logistic regression to analyze the relation between those characteristics of the elderly donors and regular monetary donation. The findings revealed that most of the elder donors were female, of age 60-64 with self-reported religiosity and financial security at moderate level while that of generosity claimed at high level, decided to donate mostly to Buddhist temples and secondly to educational charity. With an univariate analysis of chi-square, there was a significant relationship between regular donation behavior and following factors: marital status, education level, occupation before 60 years old, family members of household and level of religiosity. In addition, three main motivations behind charitable giving behavior of elderly were influence of commemorative dates, happiness through giving and religious motivation.

According to the results of binary logistic regression analysis, the level of religiosity, occupation before 60 years old and education level were found to have a significant effect on regular monetary donation of the elderly. Furthermore, the elderly with self-reported religiosity at moderate and high level tend to be regular donors while the elderly with primary educational level or lower are more likely to donate money regularly.

Keywords: Elderly, Donation behavior, Characteristics of donor, Charitable giving motivations, Regular monetary donation

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

การบริจาคหรือการให้จัดเป็นการกระทำที่มีรากฐานที่ลึกซึ้งในวัฒนธรรมและบรรทัดฐานของประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศที่นับถือศาสนาพุทธเช่นประเทศไทย ซึ่งชาวพุทธส่วนใหญ่รู้จักการทำบุญให้ทาน ทั้งนี้ การให้ทานมีความหมายอย่างกว้างว่าการสละบริจาคสิ่งอะไรแก่ใครๆ หรือแก่องค์การอะไร ด้วยการให้เปล่าซึ่งจุดมุ่งหมายที่เห็นชัดคือการช่วยบำบัดทุกข์

ของผู้อื่นและจุดสำคัญที่ควรเข้าใจคือเพื่อชำระกิเลสจากใจ เมื่อทุกฝ่ายต่างให้แก่กันและกันในทางที่ชอบจึงเกิดความสุขความเจริญ (สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก, 2556, หน้า 12-17) การศึกษาเรื่องการให้เพื่อการกุศลและลักษณะของครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นงานจากประเทศตะวันตก มูลนิธิ Charities Aid Foundation สำรวจพฤติกรรมการให้เพื่อการกุศลจัดให้ไทยเป็นประเทศผู้ใจบุญ (The World Giving Index) อันดับที่ 9 ของโลกในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นผลการให้

ความช่วยเหลือจากเหตุการณ์มหาอุทกภัยในปีดังกล่าว โดยมีค่าดัชนีการให้สูงถึงร้อยละ 51 และมีอัตราส่วนผู้บริจาคเงินเพื่อการกุศลต่อประชากรทั้งประเทศมากเป็นอันดับที่ 1 ของโลก (Charities Aid Foundation, 2011) ผลการศึกษาพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างอายุและพฤติกรรมการบริจาคของบุคคล (Hodgkinson & Weitzman, 1990; Bekkers & Wiepking, 2011; Lwin, Phau & Lim, 2014) นอกจากนี้ การศึกษาของ Lasby & Barr (2018) บ่งชี้ว่า ผู้สูงอายุมีการบริจาคมากกว่าผู้บริจาควัยอื่นและมูลค่าการบริจาคที่มากกว่า อีกทั้งมีบทบาทสำคัญในการบริจาคที่สูงขึ้นและบริจาคในองค์กรที่หลากหลายกว่า โดยมีแนวโน้มตัดสินใจบริจาคให้กับองค์กรด้านศาสนา สุขภาพ และบริการสังคม ด้วยจังหวัดนครสวรรค์ได้เป็นสังคมสูงอายุ ซึ่งมีความหนาแน่นของผู้สูงอายุมากที่สุดในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาพฤติกรรมการบริจาคของผู้สูงอายุให้กับวัดและมูลนิธิการกุศลในจังหวัดนครสวรรค์ ด้วยในปัจจุบันต้องมองว่าผู้สูงอายุแท้จริงแล้วเป็นกลุ่มคนที่มีคุณค่า มีโอกาสและจะมีบทบาทมากขึ้นต่อสังคมด้วยการสร้างแรงบันดาลใจเป็นแบบอย่างแห่งการให้ อีกทั้งผลการศึกษาจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อวัดและมูลนิธิการกุศลในจังหวัดนครสวรรค์ ในฐานะผู้รับบริจาคได้รับทราบถึงลักษณะผู้บริจาค เหตุจูงใจและพฤติกรรมการตัดสินใจบริจาคที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อประกอบการพิจารณาหาแนวทางในการส่งเสริมวัฒนธรรมการให้ของคนในจังหวัดนครสวรรค์มากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ ได้แก่

1.2.1 เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และลักษณะจูงใจภายในของผู้สูงอายุที่บริจาคเงินให้กับวัดและมูลนิธิการกุศลในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

1.2.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริจาคเงินของผู้สูงอายุให้กับวัดและมูลนิธิการกุศลในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

1.2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม และลักษณะจูงใจภายในที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริจาคเงินของผู้สูงอายุให้กับวัดและมูลนิธิการกุศลในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปที่มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 40,720 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดนครสวรรค์, 2560) ด้วยมีความหนาแน่นของผู้สูงอายุมากที่สุดในจังหวัดนครสวรรค์

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

พฤติกรรมของผู้สูงอายุในการบริจาคเงินให้กับวัดและมูลนิธิการกุศลในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา (ก่อนวันที่ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง)

1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

เขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

1.3.4 ขอบเขตด้านเวลา

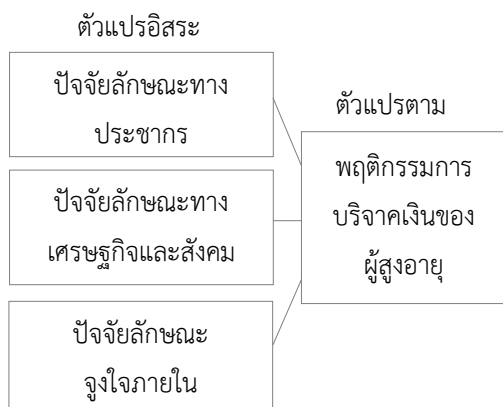
การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างดำเนินการในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2562

1.4 สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม และลักษณะจูงใจภายในของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการบริจาคเงินของผู้สูงอายุให้กับวัดและมูลนิธิการกุศลในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำมาพิจารณาและกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 ประชากรและการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาในการวิจัยนี้ได้แก่ ประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 40,720 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดนครสวรรค์, 2560)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ ผู้สูงอายุที่มีสัญชาติไทยและมีชื่อในทะเบียนบ้านในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ในการพิจารณาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเนื่องด้วยไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนของผู้สูงอายุที่บริจาคเงินให้กับวัดและมูลนิธิการกุศลในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จึงใช้สูตรการคำนวณในกรณีที่มีจำนวนประชากรมากและไม่ทราบค่าสัดส่วนประชากรโดยกำหนดความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 5 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2559, หน้า 28) ซึ่งได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 385 คน และเพื่อชดเชยการสูญหายและความไม่สมบูรณ์ของชุดข้อมูล การวิจัยนี้จะสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 390 คน ทั้งนี้ การสุ่มตัวอย่างดำเนินการแบบ 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย การสุ่มตัวอย่างสถานที่ที่เป็นศูนย์รวม

คนสูงอายุ โดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) ในแหล่งที่มีโอกาสสูงที่จะพบเจอผู้สูงอายุ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข วัด โรงเรียนสร้างสุขผู้สูงอายุ สถานที่รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นต้น และทำการสุ่มผู้สูงอายุตามสถานที่ดังกล่าวด้วยวิธีสุ่มแบบตามสะดวก (convenience sampling) จำนวน 390 คนที่มีความยินยอมในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

นอกเหนือจากแหล่งทฤษฎีที่ได้จากการรวบรวมองค์ความรู้จากเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ คือ แบบสอบถาม ซึ่งได้มีการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา รวมถึงการปรับปรุงและนำไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุจำนวน 30 ตัวอย่างเพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือ (reliability) ของแบบสอบถาม โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's alpha เท่ากับ 0.898 เนื้อหาของแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งสะท้อนลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม และลักษณะภายใน โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นปลายปิดและเป็นแบบตรวจรายการ (checklist) ที่มีคำตอบหลายตัวเลือก ส่วนข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะจิตใจภายในมีจำนวน 3 ข้อ โดยเป็นมาตรวัดค่า 5 ระดับแบบลิเคิร์ท (Likert scale)

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการบริจาคเงินให้กับวัดและมูลนิธิการกุศลในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นปลายปิดและเป็นแบบตรวจรายการ (checklist) ที่มีคำตอบหลายตัวเลือก

ส่วนที่ 3 เหตุผลจิตใจต่อการตัดสินใจในการบริจาคเงินให้กับวัดและมูลนิธิการกุศลในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยข้อคำถามมีจำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นมาตรวัดค่า 5 ระดับแบบลิเคิร์ท (Likert scale)

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์กับงานวิจัย โดยคำถามเป็นแบบปลายเปิด

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้จะใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 สถิติเชิงพรรณนา คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ (ในกรณีข้อคำถามที่เป็นแบบลิเคิร์ต (Likert scale)) ด้วยค่าความกว้างของอันตรภาคชั้นเท่ากับ 0.8

2.3.2 สถิติเชิงอนุมาน ใช้เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม ลักษณะงูใจภายในของผู้สูงอายุและพฤติกรรมการบริจาคเงินของผู้สูงอายุด้วยการทดสอบไคสแควร์ (Pearson Chi-square) และเลือกตัวแปรที่มีนัยสำคัญเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกทวิ (binary logistic regression analysis) เพื่อศึกษาทิศทางและระดับของความสัมพันธ์ดังกล่าว

ตัวแปรที่พิจารณาในการศึกษานี้ ซึ่งได้จากการทบทวนวรรณกรรม (อมรรัตน์ อภินันท์มกุล, 2558; Bekkers & Wiepking, 2012; Lee & Chang, 2008; Lwin, Phau & Lim, 2014) ประกอบด้วยปัจจัยลักษณะทางประชากร ซึ่งได้แก่ เพศ ช่วงอายุ สถานภาพสมรส ปัจจัยลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แหล่งรายได้ที่สำคัญ อาชีพก่อนอายุครบ 60 ปี ระดับการศึกษาสูงสุดที่สำเร็จ จำนวนคนในครอบครัวที่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน จำนวนเด็ก(อายุต่ำกว่า 19 ปี) ที่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน และปัจจัยลักษณะงูใจภายในที่คาดว่าจะมีผลต่อระดับพฤติกรรมการบริจาคเงิน ได้แก่ ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ ความมั่นคงทางการเงิน และความเคร่งศาสนา

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการบริจาคเงินของผู้สูงอายุ ซึ่งการศึกษานี้พิจารณาจากความถี่ในการบริจาคเงิน (โดยไม่คำนึงถึงจำนวนเงินที่บริจาค) เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของผู้สูงอายุที่มีความสัมพันธ์และมีผลกับพฤติกรรมการบริจาคเงินแบบสม่ำเสมอ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ Donate = 1; กรณีการบริจาคเงินบ่อยครั้ง และ Donate = 0;

กรณีการบริจาคเงินนานๆ ครั้ง โดยความถี่ในการบริจาคแบบบ่อยครั้งครอบคลุมการบริจาคเกือบทุกวัน อย่างน้อย 1 ครั้ง/สัปดาห์และ 3-4 ครั้ง/เดือน ส่วนความถี่ในการบริจาคนานๆครั้ง คือ 1-2 ครั้ง/เดือน

3. สรุปผลการวิจัย

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม และลักษณะงูใจภายในของผู้สูงอายุที่บริจาคเงินให้กับวัดและมูลนิธิการกุศลในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่บริจาคเงินให้กับวัดและมูลนิธิการกุศล พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 56.40) มีช่วงอายุ 60-64 ปี (ร้อยละ 49.50) อยู่อาศัยในเขตเทศบาล (ร้อยละ 56.40) สถานภาพสมรส (ร้อยละ 65.60) มีบุตร 2 คน (ร้อยละ 37.4) อาชีพก่อนอายุครบ 60 ปีคือข้าราชการ/ลูกจ้างของรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 49.20) จบการศึกษาสูงสุดคือปริญญาตรี (ร้อยละ 47.70) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนในช่วง 1 ปีก่อนการสัมภาษณ์) ต่ำกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 25.10) โดยแหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดมาจากการทำงาน (ร้อยละ 40.00) มีคนในครอบครัวที่อาศัยในบ้านเดียวกันมากกว่า 3 คน (ร้อยละ 44.40) ไม่มีเด็ก (ที่อายุต่ำกว่า 19 ปี) อาศัยในบ้านเดียวกัน (ร้อยละ 55.10) และประเมินตนเองว่ามีความเคร่งศาสนาและความมั่นคงทางการเงินในระดับปานกลาง (ร้อยละ 54.90 และร้อยละ 30.30 ตามลำดับ) ในขณะที่ประเมินว่าตนเองมีน้ำใจเอื้อเฟื้อในระดับมาก (ร้อยละ 44.60)

3.2 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการบริจาคเงินของผู้สูงอายุให้กับวัดและมูลนิธิการกุศลในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

เมื่อพิจารณาประเภทองค์กรการกุศลที่บริจาคเงินมากที่สุดในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา (ตารางที่ 1) พบว่า ผู้สูงอายุเลือกบริจาคเงินให้กับวัดเป็นอันดับแรก (ร้อยละ 75.13) อันดับรองลงมาแต่มีสัดส่วนต่างอย่างมากจาก

อันดับแรก คือ บริจาคให้กับมูลนิธิเพื่อการศึกษาและมูลนิธิของโรงพยาบาล (ร้อยละ 11.54 และร้อยละ 8.21 ตามลำดับ) ส่วนความถี่ในการบริจาคเงินส่วนมากคือ 1-2 ครั้งต่อเดือน (ร้อยละ 71.25) การให้ความสำคัญในการบริจาคส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71.25) มาจากการเชื่อว่าการบริจาคเป็นการทำบุญให้ทาน (ร้อยละ 71.25) รองลงมาคือการชักชวนของคนรู้จัก (ร้อยละ 16.50) และมีเพียงร้อยละ 5.60 ที่พิจารณาจากการประชาสัมพันธ์ที่วัดหรือมูลนิธิ ส่วนการได้รับข้อมูลจากผู้ที่มาขอรับบริจาคเป็นประเด็นที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญน้อยที่สุด (ร้อยละ 3.80)

ตารางที่ 1 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทองค์กรการกุศลที่บริจาคมากที่สุดในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา

ประเภทองค์กรการกุศล	ร้อยละ
วัด	73.10
มูลนิธิเพื่อการศึกษา	20.00
มูลนิธิเพื่อการสังคมสงเคราะห์	4.10
มูลนิธิของโรงพยาบาล	2.80

ส่วนช่องทางการบริจาคเงิน (ตารางที่ 2) ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทำการบริจาคด้วยตนเองที่วัดหรือมูลนิธิ (ร้อยละ 75.90) รองลงมาคือร้อยละ 17.40 บริจาคผ่านตู้รับบริจาคหรือถึงผ้าป่าตามสถานที่ต่างๆ (ที่ไม่ใช่ที่วัดหรือมูลนิธิ) ในขณะที่การบริจาคผ่านระบบ QR Codeของผู้สูงอายุเกิดขึ้นน้อยมาก (ร้อยละ 0.30) และเมื่อพิจารณาตามความตั้งใจในการบริจาค พบว่า เกินกว่าครึ่งของผู้สูงอายุ (ร้อยละ 60.30) ที่ตัดสินใจบริจาคเงิน ณ ขณะที่เห็นตู้รับบริจาคหรือพบการขอรับบริจาค ส่วนที่เหลือมีความตั้งใจจะบริจาคล่วงหน้า (เช่น ตั้งใจจะบริจาคเป็นประจำทุกเดือน/ทุกปี)

ตารางที่ 2 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามช่องทางการบริจาคเงินที่ใช้บ่อยที่สุด

ช่องทางการบริจาคเงิน	ร้อยละ
การบริจาคด้วยตนเองที่วัดหรือมูลนิธิ	75.90
ตู้รับบริจาคหรือถึงผ้าป่าตามสถานที่อื่น	17.40
การเรียไร	4.08
การโอนผ่านธนาคาร	2.33
การบริจาคผ่านระบบ QR Code	0.30

เมื่อพิจารณาเหตุผลจูงใจต่อการตัดสินใจบริจาคเงิน (ซึ่งมี 20 ข้อคำถามแบบมาตรวัดลิเคิร์ท) ผลการวิเคราะห์ พบว่า ในภาพรวมเหตุผลจูงใจดังกล่าวมีผลหรือสอดคล้องในระดับปานกลางกับพฤติกรรมการบริจาคของผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.14$, S.D.=1.05) และในรายข้อ พบว่ามี 2 ข้อที่มีผลในระดับมากต่อพฤติกรรมการบริจาคของผู้สูงอายุและมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ($\bar{X}=3.80$, S.D.=0.93) ได้แก่ ความเชื่อว่าจะได้อานิสงส์บุญจากการให้และการเป็นเหตุุการณ์สำคัญ (เช่น วันปีใหม่) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจำนวนและสัดส่วนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าเหตุผลจูงใจดังกล่าวมีผลหรือสอดคล้องในระดับมากและมากที่สุดกับพฤติกรรมการบริจาค ซึ่งตารางที่ 3 แสดงค่าร้อยละที่สูงสุดเรียงตามลำดับ 10 อันดับ พบว่า ประเพณีนิยม การให้เพื่อให้เราสุขหรือที่เรียกว่า Warm Glow ตามแนวคิดของ Andreoni (1990) และแรงจูงใจทางศาสนา เป็นอิทธิพลสำคัญที่จูงใจในการบริจาคเงินในมุมมองของผู้สูงอายุ

ตารางที่ 3 เหตุผลจูงใจ 10 อันดับสำคัญสูงสุดต่อการตัดสินใจบริจาคเงินของผู้สูงอายุให้กับวัดและมูลนิธิ การกุศลในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

อันดับ	รายการ	ร้อยละ (จำนวน คน)
1	การเป็นเหตุการณ์สำคัญ	66.75 (255)
2	การมีความสุขใจ แม้ไม่มีใครรู้ว่าบริจาค	64.14 (245)
3	ความเชื่อว่าจะได้อานิสงส์บุญจากการให้	63.87 (244)
4	ความต้องการช่วยเหลือวัดและผู้อื่นให้มีชีวิตที่ดีขึ้น	56.81 (217)
5	การเป็นวันคล้ายวันเกิดของตน	54.19 (207)
6	การมีคนมาบอกบุญ/ขอรับบริจาค/เรียไร	53.93 (206)
7	ความโปร่งใสในการบริหารจัดการวัด/มูลนิธิ	50.00 (191)
8	การเกิดภัยพิบัติ	47.64 (182)
9	การรับรู้ถึงความต้องการที่จำเป็นของวัด/มูลนิธิ	45.03 (172)
10	ความเชื่อใจในวัด/มูลนิธิ	43.19 (165)

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญกับพฤติกรรมการบริจาคเงินแบบบ่อยครั้งของผู้สูงอายุ

ตัวแปร (สัญลักษณ์)	คำอธิบาย	$\bar{\chi}^2$ (Sig.)
1.สถานภาพ สมรส (MAR)	0=หย่า/แยกกันอยู่; 1=โสด; 2=สมรส; 3=หม้าย	8.562 (.036)
2.คนใน ครอบครัวที่อยู่ บ้านเดียวกัน (FAM)	0=ไม่มี; 1=1คน; 2=2 คน; 3=3 คน; 4=มากกว่า 3คน	10.954 (.027)
3.ระดับ การศึกษาสูงสุด (EDU)	0=ปริญญาโทขึ้นไป; 1=ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า; 2=มัธยมศึกษา/ ปวส/ปวท./อนุปริญญา 3=ปริญญาตรี	11.201 (.011)
4.อาชีพ ก่อนอายุครบ60 ปี (OCC)	0=รับจ้างทั่วไป/ลูกจ้าง เอกชน/อื่นๆ; 1 = เกษตรกร/ธุรกิจ ส่วนตัว/ค้าขาย; 2=ข้าราชการ/ลูกจ้าง รัฐ/รัฐวิสาหกิจ	9.484 (.009)
5.ระดับความ เคร่งศาสนา (REL)	0=น้อยถึงน้อยที่สุด; 1=ปานกลาง; 2=มากถึงมากที่สุด	15.832 (.000)
6.ช่วงอายุ (AGE)	0=อายุ60-64ปี; 1=อายุ65ปีขึ้นไป	5.308 (.070)

หมายเหตุ : กลุ่มอ้างอิงกำหนดค่าตัวแปรเท่ากับศูนย์

3.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามด้วยสถิติทดสอบไคสแควร์

ตัวแปรอิสระที่นำมาวิเคราะห์ที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมทางการเงินแบบบ่อยครั้งของผู้สูงอายุ (ตารางที่ 4) ได้แก่ 1) สถานภาพ 2) จำนวนคนในครอบครัวที่อาศัยในบ้านเดียวกัน 3) การศึกษาสูงสุดที่สำเร็จ 4) อาชีพก่อนอายุครบ 60 ปี 5) ระดับความเคร่งศาสนา (จากการประเมินตนเอง) นอกจากนี้ ช่วงอายุมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 90% และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ พบว่า ตัวแปรทั้ง 6 ตัวดังกล่าวมีค่าความสัมพันธ์ (correlation) ไม่เกิน 0.40 ซึ่งถือว่ามีความสัมพันธ์น้อยถึงปานกลาง โดยคู่ตัวแปรที่มีค่าความสัมพันธ์สูงสุดซึ่งเท่ากับ 0.31 ได้แก่ ความเคร่งศาสนากับความมีน้ำใจ กล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระ ไม่มีปัญหาความสัมพันธ์เชิงพหุระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงนำมาใช้ในการวิเคราะห์ความถดถอย โลจิสติก

3.4 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก

การทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง (goodness of fit) พบว่า ในการพิจารณาค่าความเป็นไปได้ (likelihood value) มีค่า -2LL เท่ากับ 408.690 และการทดสอบ Hosmer and Lemeshow พบว่าค่าไคสแควร์ เท่ากับ 3.754 และค่า significance = .879 ซึ่งมากกว่า .05 กล่าวได้ว่าแบบจำลองมีความเหมาะสมค่า Nagelkerke R² เท่ากับ .161 กล่าวคือร้อยละ 16.10 ของความผันแปรอธิบายได้ด้วยสมการโลจิสติก และการประเมินความเชื่อถือได้ของแบบจำลอง ซึ่งเปรียบเทียบค่าพยากรณ์กับค่าจริง ผลรวมของร้อยละการพยากรณ์ต้องเท่ากับร้อยละ 74.1 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองแสดงเฉพาะค่าสัมประสิทธิ์ โลจิสติก (B) ค่า Significance และค่า Odds (exp(B)) ของตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์และค่า odds จากการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก

ตัวแปร	B	S.E.	Sig.	Exp(B)
REL(1)	1.959	.635	.002	7.095
REL(2)	2.239	.654	.001	9.383
OCC(2)	1.277	.443	.004	3.586
EDU(1)	1.499	.529	.005	4.475
Constant	-3.929	.895	.000	.020

จากตารางที่ 5 พบว่า ปัจจัยที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการบริจาคเงินแบบบ่อยครั้งหรืออีกนัยหนึ่งคือต่อการเป็นผู้บริจาคเงินสม่ำเสมอ (regular donor) ของผู้สูงอายุ ได้แก่ ระดับความเคร่งศาสนา อาชีพก่อนอายุครบ 60 ปี และระดับการศึกษาสูงสุดที่สำเร็จของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาค่า Odds จากค่า Exp (B) พบว่าปัจจัยลักษณะเชิงกายภาพใน ซึ่งในที่นี้คือระดับความเคร่งศาสนาของผู้สูงอายุจัดเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากต่อพฤติกรรมการบริจาคแบบบ่อยครั้ง นั่นคือโอกาสการเป็นผู้บริจาคเงินสม่ำเสมอของผู้สูงอายุที่ประเมินว่าตนมีความเคร่งศาสนาในระดับปานกลางและในระดับมากนั้นมากกว่าผู้สูงอายุที่มีความเคร่งศาสนาในระดับน้อย 7.095 เท่าและ 9.383 เท่าตามลำดับ เมื่อพิจารณาปัจจัยลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า โอกาสในการเป็นผู้บริจาคเงินสม่ำเสมอของผู้สูงอายุที่เคยทำงานรับราชการหรือเป็นลูกจ้างรัฐหรือพนักงานของรัฐวิสาหกิจ เมื่อเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุที่ทำงานรับจ้างทั่วไปหรือเป็นลูกจ้างเอกชนหรือประกอบอาชีพอื่นๆในช่วงก่อนอายุครบ 60 ปี จะสูงกว่า 3.586 เท่า นอกจากนี้ ส่วนผู้สูงอายุที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าจะมีโอกาสเป็นผู้บริจาคเงินสม่ำเสมอมากกว่าผู้สูงอายุที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่าปริญญาโท 4.475 เท่า

4. อภิปรายผล

การศึกษาลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม และลักษณะจิตใจภายในของผู้สูงอายุที่บริจาคเงินให้กับวัดและมูลนิธิการกุศลในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สูงอายุวัยต้น อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล มีสถานภาพสมรส มีบุตร 2 คน อาศัยอยู่ร่วมกับสมาชิกอื่นๆ ในครอบครัว มากกว่า 3 คน มีเงินรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่ถึง 10,000 บาท เคยรับราชการหรือทำงานเป็นลูกจ้างของรัฐและรัฐวิสาหกิจ ในช่วงก่อนเกษียณอายุ แหล่งรายได้สำคัญคือเงินบำนาญ/บำเหน็จ แต่สัดส่วนรองลงมาคือรายได้จากการทำงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นภาวะการทำงานของผู้สูงอายุส่วนหนึ่งที่ยังประกอบอาชีพแม้สูงวัย ในส่วนของลักษณะจิตใจภายในต่อการตัดสินใจบริจาคเงิน พบว่า ผู้สูงอายุเกินกว่าครึ่งประเมินว่าตนเองมีความเคร่งศาสนาและมีความมั่นคงทางการเงินในระดับปานกลาง แต่ไม่ถึงครึ่งที่ประเมินว่าความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อของตนอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการบริจาคเงินของผู้สูงอายุ พบว่า สามในสี่เลือกบริจาคเงินให้วัดมากที่สุด รองลงมาคือมูลนิธิเพื่อการศึกษาและมูลนิธิของโรงพยาบาล ซึ่งจากข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างชี้ว่า ผู้สูงอายุกลุ่มหนึ่งไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับมูลนิธิการกุศล ถึงขั้นไม่รู้จกว่ามีมูลนิธิอยู่ในจังหวัดนครสวรรค์ มูลนิธิเพื่อการสังคมสงเคราะห์และมูลนิธิอื่นๆ จึงมีผู้สูงอายุกลุ่มเล็กมากที่บริจาคเงินให้ หากมูลนิธิการกุศลในจังหวัดนครสวรรค์มีการประชาสัมพันธ์ขอรับบริจาคและลักษณะดำเนินการที่แพร่หลายในวงกว้างขึ้นอาจช่วยเพิ่มโอกาสการบริจาคจากผู้สูงอายุได้ เหตุปัจจัยสำคัญต่อการบริจาคเงินของผู้สูงอายุ ได้แก่ การเป็นเหตุการณ์สำคัญ ความสุขใจจากการให้ แม้ไม่มีใครรู้ ความเชื่อในอนานิสงส์บุญจากการให้ การต้องการช่วยเหลือวัดและผู้อื่นให้มีชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Lasby & Barr (2018) แต่ต่างเพียงลำดับความสำคัญ โดย Lasby & Barr พบว่า เหตุจูงใจต่อการบริจาคของผู้บริจาคชาวแคนาดาที่มีอายุในช่วง 65-74 ปีและช่วง 75 ปีขึ้นไปทั้งสองกลุ่ม คือ

ความต้องการช่วยเหลือผู้อื่นให้มีชีวิตที่ดีขึ้นเป็นอันดับแรก รองลงมาคือความเชื่อส่วนบุคคล และการมีส่วนร่วมช่วยพัฒนาชุมชน

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะกับพฤติกรรมการบริจาคเงินของผู้สูงอายุด้วยการวิเคราะห์แบบเชิงเดี่ยว (univariate analysis) พบว่า สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ จำนวนคนในครอบครัวที่อยู่บ้านเดียวกัน และความเคร่งศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพฤติกรรมการบริจาคของคนได้หวั่นโดย Lee & Chang (2008) ซึ่งพบว่าคนที่สมรสบริจาคเงินมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพอื่น อย่างไรก็ตาม เมื่อทำการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกเพื่อประเมินทิศทางและระดับของความสัมพันธ์ พบว่ามีเพียงสามปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมการบริจาคของผู้สูงอายุ ได้แก่ ระดับความเคร่งศาสนา อาชีพก่อนอายุครบ 60 ปี และระดับการศึกษาสูงสุดที่สำเร็จ ผลการวิเคราะห์ประเด็นความเคร่งศาสนาพบว่าแตกต่างจาก Lwin et al. (2014) ที่ศึกษาลักษณะของผู้บริจาคเพื่อการกุศลชาวออสเตรเลีย โดยปัจจัยด้านความเคร่งหรือความเลื่อมใสในศาสนามีผลน้อยต่อการบริจาค ซึ่งอาจเป็นเพราะกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม Eger, McDonald & Wilsker (2015) พบว่า ผู้ที่มีความเคร่งในศาสนาบริจาคให้กับองค์กรการกุศลมากกว่าทั้งในแง่การให้ความสนับสนุนและยอดเงินบริจาค

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

5.1.1 ผลการศึกษาถึงลักษณะของผู้บริจาคสามารถนำมาเป็นข้อมูลพิจารณาสร้างเครือข่ายผู้สูงอายุเพื่อรวมกลุ่มการเป็นต้นแบบที่ดีให้สังคม

5.1.2 อิทธิพลจูงใจจากศาสนาส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมการตัดสินใจบริจาคแบบบ่อยครั้ง

5.1.3 ผู้สูงอายุสามในสี่ส่วนบริจาคเงินให้กับวัดมาก มูลนิธิการกุศลอาจควรเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์หากต้องการเข้าถึงผู้บริจาคกลุ่มสูงวัย

5.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 การวิจัยนี้เป็นการศึกษาจากกลุ่มผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ อาจเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างประชากรที่หลากหลาย รวมทั้งระยะเวลาที่เหมาะสม

5.2.2 ควรศึกษาทัศนคติของผู้บริจาคที่มีต่อองค์กรการกุศล

5.2.3 ควรมีการศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการบริจาคเพื่อการกุศลในรูปแบบอื่น เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม

6. เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2559). สถิติสำหรับงานวิจัย.

พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : หจก. สามลดา.

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. (2556).

วิธีสร้างบุญบารมี. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

สำนักงานสถิติจังหวัดนครสวรรค์. (2560). วิเคราะห์และ

สรุปสถานการณ์จากชุดข้อมูลกลางเรื่อง

“ผู้สูงอายุ”จังหวัดนครสวรรค์. ค้นเมื่อ 14

ธันวาคม 2561, จาก

http://nksawan.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=357&Itemid=536

อมรรัตน์ อภินันท์มหกุล (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ

การตัดสินใจบริจาคของคนไทย. วารสาร

เศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์, 9 (2), 31-53.

Andreoni, J. (1990). Impure altruism and donations to public goods: a theory of warm-glow giving. *The Economic Journal*, 100(401), 464-477.

Bekkers, R. & Wiepking, P. (2012). Who gives? A literature review of predictors of

charitable giving. Part Two: Gender, family composition and income.

Voluntary Sector Review, 3(2), 217-245.

Retrieved November 1, 2018, from

<http://dx.doi.org/10.1332/204080512X649379>

Charities Aid Foundation. (2011). *CAF World*

Giving Index 2011 A global view of

giving trends. Retrieved from

https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-publications/world_giving_index_2011_191211.pdf

Eger, R., McDonald, B., & Wilsker, A.L.(2015).

Religious Attitudes and Charitable

Donations. *Journal of Applied*

Business and Economics, 17(2), 52-65.

Hodgkinson, V.A. & Weitzman, M.S. (1990). Giving

and volunteering in the United States:

Findings from a national survey.

Washington, DC: Independent Sector.

Lasby, D. & Barr, C. (2018). *30 Years of Giving in*

Canada, The giving behavior of

Canadians : who gives, how and why ?.

Rideau Hall Foundation and Imagine

Canada. Retrieved November 1, 2018,

from [www.rhf-frh.ca/wp-](http://www.rhf-frh.ca/wp-content/uploads/2018/04/RHF_30years_Report_eng_FNL.pdf)

[content/uploads/2018/04/RHF_30years_Report_eng_FNL.pdf](http://www.rhf-frh.ca/wp-content/uploads/2018/04/RHF_30years_Report_eng_FNL.pdf)

Lee, Y.K. & Chang, C.T. (2008). Intrinsic or

extrinsic? determinants affecting

donation behaviors. *International*

Journal of Educational

Advancement, 8(1), 13-24.

- Lwin, M., Phau, I., & Lim, A. (2014). An Investigation of the Characteristics of Australian Charitable Donors. **Journal of Nonprofit & Public Sector Marketing**, 26(4), 372-389.
- Bin Mohd Noor, A.H., Mat Isa, N.A. Muhd Irpan, H., Bin Bahrom, H., Bin Md Salleh, A., & Bin Ridzuan, A.R. (2015). Characteristic affecting charitable donations behavior: empirical evidence from Malaysia. **Procedia Economics and Finance**, 31, 563 – 572.
- Retrieved November 1, 2018, from <https://core.ac.uk/download/pdf/82125310.pdf>

